

IMPRESSIÓ D'ESCULTURES DE REBULL

Escultures de Rebull. Praxíteles? El nom travessa de sobte la nostra contemplació; però immediatament sentim que no pot unir-s'hi. Per a organitzar-la en comprensió, no bastaria el parentiu que establíssim sobre una coincidència, ara i adés, en el cànon, sobre una semblança de gràcia en una actitud. No: en aquestes escultures, el cànon no s'afirma com a tal, la gràcia no vol ésser en ella mateixa un mitjà, ni un fi, ni tan sols un terme d'arribada. L'associació, doncs, que havia començat insidiosament, per suggerència, va de dret a resoldre's en franc contrast. Val més, si tan-

mateix ens ajuda a penetrar en un art que tan enèrgicament desdenya de persuadir-nos.

Hem dit el mot: persuadir. Tota obra de tot art grec, en certa manera pretén persuadir-nos, fer nostra una veritat: dur-nos cap a una adhesió de la nostra intel·ligència satisfeta o vençuda; que cedeixi també el nostre cor, és consegüent o secundari. En el temps o en l'espai, tota expressió grega d'art sembla córrer sobre un raonament, lligar-se i obrir-se en discurs. Adhuc el que no és paraula, fa l'efecte de reductible a paraula; almenys, diríem que n'imita les operacions: per referència a allò que és general, aquell art estructura el concret i conscient, i resta en la forma. És famós el passatge en què Plató assimila el discurs ben fet a un organisme vivent. Un microcosmos: no ja idea o cosa, sinó ésser, això és, idea i cosa alhora, esperit i figura; un conjunt isolat en ell mateix del Tot, però que el resumeix. Sota la pell d'Hermes, la sang circula, talment com una càlida veritat; per damunt, es modela una infinita matisació de reports, sensual i intel·ligible, joiosa, sempre calculada i a cada punt sorprenent, com en un bell discurs —com en un discurs de Plató, almenys.

Aquestes escultures de Rebull, en canvi, són estranyes a l'art del discurs; són indiferents, diríem, al fet que la realitat pensada o vista pot ésser també expressada per la paraula. No és que neguin la paraula, o que per altra banda es proposin suplir-la en el que ella no pot expressar: en són independents, simplement; però sense reconèixer-li preeminència en la jerarquia de les arts. Concepte egipci de l'escultura, han indicat alguns, a propòsit de Rebull. No cal

pujar tant: abans és modern. Noti's, si no, l'esforç per a alliberar les arts, la mateixa poesia!, de les lleis oratòries: de la composició i del modelatge en discurs; de la comoditat d'ésser *explicable*. Adhuc un poema sembla avui, en molts casos, no desenvolupar-se, sinó ésser totalment present en un instant del temps absolut. Escultura en el silenci, diríem, així, de l'obra més característica de Rebull. Forma vivent per ella mateixa en el bloc; individualitzada, no en el fet de la seva perfecció que s'oposa a una realitat en desordre enfront d'ella, sinó ja en el mateix impuls original de la seva afirmació. Per això ni tan solament és sempre acabada: no necessita acabar-se, com és necessari dins el concepte grec. La forma humana s'hi mostra com exempta de la tragèdia de l'home, que és —pensem en Hölderlin— de no conèixer els seus propis límits. Cada obra, així, no és tant una realització com una natura. Deshumanitzada? Al contrari: si l'artista grec mantenia la natura, purificant-la fins a divinitzar-la —fins a divinitzar, en certa manera, el mateix caràcter—, en aquest art de Rebull la natura és com reintegrada a ella mateixa, a la seva ingènua plenitud, a la seva força primera. No diu: és i alhora està, en acte intens i en caràcter perennement previ a tot atzar; en el seu ritme, però encara més en el seu tibant volum. No corre aquesta superfície amb infinita complaença sobre el delicat accident; sembla tota ella feta menys per a precisar una forma que per a limitar enèrgicament una vida; entenguí's una vida, no figurada, vivent. És el modelatge, diríem, que correspondria a un impuls dionisiac aturat en la forma absoluta. Engegat, aquest impuls s'hauria de resoldre en lírica, en magnífica «munificència de Déu». És a dir —Blake amb aquesta profunda formulació ens hi porta—, no sabríem qualificar de sensual l'art de Rebull: és sexual —dionisiacament. Fort, perquè és natura; noble, perquè és simplement, directament, en l'eternitat de la seva contenció; infragmentable, perquè, lluny de comprendre organismes totals en ells mateixos, objectius respecte a la realitat que resumeixen, crea dins aquesta realitat total objectes, ritmes, formes que en són part i que viuen de la gran vida indivi-